

Beredsskabsplan

Forebyggelse, opsporing og håndtering af overgreb
mod børn og unge

Mariagerfjord
Kommune

Beredskab til forebyggelse, tidlig opsporing og behandling af sager om overgreb mod børn og unge

Indledning

Denne beredskabsplan for forebyggelse, opsporing og håndtering af overgreb mod børn og unge er udarbejdet i overensstemmelse med Barnets lov og med inspiration fra Socialstyrelsens guide "Kommunale beredskaber til forebyggelse, opsporing og håndtering af overgreb mod børn og unge".

Beredskabsplanen er målrettet alle medarbejdere og ledere i Mariagerfjord Kommune, som har kontakt med børn og unge.

Beredskabsplanen indeholder handlevejledninger i tilfælde af mistanke eller viden om, at børn og unge har været udsat for overgreb – herunder både seksuelle overgreb, og fysisk eller psykisk vold.

Hvis du er i tvivl skal du altid kontakte Familierådgivningen i Mariagerfjord for vejledning.

Formål

Formålet med beredskabet er at skabe viden om definitioner, tegn og signaler – samt overskuelighed over handlemulighederne i tilfælde af viden eller bekymring om overgreb mod børn og unge i alderen 0-18 år.

Beredskabsplanen skal fungere som handleguide på tværs af faggrupper, institutioner og i samarbejdet med andre sektorer, således at de fagpersoner, der skal være de aktive handleparter i beredskabet, oplever at have enkle, klare og overskuelige procedurer.

Beredskabsplanen har dermed til formål er at understøtte, at alle medarbejdere kender deres rolle og ansvar i forhold til at opdage og handle på en bekymring eller viden om overgreb mod børn og unge.

Beredskabet har dermed til formål at skabe viden så

- fagpersoner har systematisk fokus på at forebygge at overgreb finder sted
- fagpersoner har tilstrækkelige kompetencer og viden til at opspore børn, der er udsat for overgreb
- fagpersoner kan håndtere sager, hvor børn udsættes for vold og seksuelle overgreb
- fagpersoner arbejder tværfagligt og tværsektorielt i håndteringen af sagerne.

Definitioner på seksuelle overgreb, fysisk og psykisk vold

For at kunne reagere på viden eller mistanke om vold og seksuelle overgreb er det nødvendigt at definere, hvad der forstås ved vold og seksuelle overgreb. Det er vigtigt at understrege at definitioner aldrig kan være fyldestgørende.

I beredskabsplanen tages udgangspunkt i de definitioner på vold og seksuelle overgreb, som Socialstyrelsen anvender.

Definition på fysisk vold

Fysisk vold i nære relationer er en handling eller hændelse, hvor forælderen, den primære omsorgsgiver eller den fagperson eller frivillige, i hvis varetægt barnet er overladt, smerter eller skader barnet, og krænker dets integritet fysisk eller psykisk.

Volden kan komme til udtryk ved handlinger som for eksempel at slå, sparke, ruske, bide, kvæle, skolde, brænde eller forgifte barnet. Volden kan være en intenderet handling eller ske i affekt. Der kan være tale om enkeltstående handling eller gentagne episoder. Fysisk vold er ødelæggende for eller forhindrer udviklingen af et positivt selvbillede hos barnet og bringer dets udvikling og sundhed i fare¹.

Definition af psykisk vold

Psykisk vold i nære relationer er et gentaget mønster af handlinger eller hændelser, hvori forælderen eller den primære omsorgsgiver formidler til barnet, at det for eksempel er værdiløst, mislykket, utilstrækkeligt, uelsket eller uønsket.

Psykisk vold kan komme til udtryk gennem verbale og ikke verbale handlinger, der afviser og nedgør barnet; der udnytter og opfordrer til asocial adærd, der truer og skræmmer det eller ved at isolere barnet, så det frarøves muligheden for at få sit behov for samspil med andre opfyldt. Den psykiske vold kan være begået af personer i barnets hjem eller fagpersoner eller frivillige, i hvis varetægt barnet befinder sig.

Psykisk vold er ødelæggende for eller forhindrer udviklingen af et positivt selvbillede hos barnet og bringer det udvikling og sundhed i fare².

---

¹ Socialstyrelsen 2020

[Kommunale beredskaber til forebyggelse, opsporing og håndtering af overgreb mod børn og unge \(sbst.dk\)](#)

² Socialstyrelsen 2020

[Kommunale beredskaber til forebyggelse, opsporing og håndtering af overgreb mod børn og unge \(sbst.dk\)](#)

Definition af seksuelle overgreb

Et seksuelt overgreb er en handling rettet mod et barn, hvor en voksen, et andet barn eller en ung i kraft af magt, ansvar eller ved at have opnået en tillidsfuld relation udnytter barnet til at indgå i seksuelle aktiviteter.

Seksuelle overgreb skader barnet og bringer dets udvikling og sundhed i fare. Desuden skades barnets evne til at indgå tillidsfuldt i relationer og danne et positivt selvbillede³.

Supplerende henvisninger findes i Straffeloven og Forældreansvarsloven

Børns overgreb mod andre børn

Børn under 15 år kan ikke straffes. Hvis der har fundet et overgreb sted imellem to børn under 15 år, er det begge børn, der har brug for særlig støtte.

Det er svært at definere, hvad overgreb er, når krænkeren er et barn. Ikke desto mindre peger undersøgelser på, at op mod en tredjedel af alle kendte overgreb bliver begået af en person under 18 år.

De fleste børn har en naturlig nysgerrighed på deres seksualitet. Du skal dog være opmærksom, hvis du i forbindelse med børns seksuelle lege bemærker, at legen har ét eller flere af følgende elementer:

- bestikkelse, trusler eller tvang
- tydelige magtforhold, fx stor aldersforskel, eller ligefrem en mobberelation
- fysisk eller følelsesmæssigt ubehag for det ene eller begge børn
- angst, skamfølelse eller skyldfølelse hos de involverede børn

---

³ Socialstyrelsen 2020

[Kommunale beredskaber til forebyggelse, opsporing og håndtering af overgreb mod børn og unge \(sbst.dk\)](https://www.sbst.dk)

Generel forebyggelse

Det forebyggende arbejde består i at opsætte rammer, der beskytter børnene mod overgreb, og understøtter børnenes personlige udvikling, herunder udvikling af sociale kompetencer. Der er i det nedenstående taget udgangspunkt i Socialstyrelsen beskrivelse af 'ydre' og 'indre' forebyggelse.

Ydre forebyggelse

Den ydre forebyggelse handler om de rammer, som institutionen eller skolen sætter for at forebygge og beskytte barnet mod overgreb. Et eksempel kan være rammer og regler for brugen af sociale medier, rammer for leg eller samvær i det offentlige rum, det kan være aftaler om, hvordan de voksne er sammen med børnene (berøring, sprog m.m.).

Der er behov for forskellige rammer og regler alt efter børnenes alder og udfordringer. Der kan være behov for at regulere rammerne i perioder, og der kan være behov for særlige regler for enkelte børn eller for en gruppe af børn, hvis de har særlige udfordringer med at sætte grænser for sig selv eller forstå andres grænser.

Indre forebyggelse

Den indre forebyggelse handler om det pædagogiske arbejde, hvor børnene støttes i at forstå sociale spilleregler, at løse konflikter på en hensigtsmæssig måde, at mærke og forstå egne og andres grænser, at udtrykke egne og respektere andres grænser, at mærke, hvad det har lyst til og ikke har lyst til, at forstå forskellen på god og dårlig berøring og på gode og dårlige hemmeligheder.

I den indre forebyggelse er der fokus på barnets personlige udvikling, så barnet på sigt bliver i stand til at beskytte sig selv og indgå i relationer med andre mennesker på en hensigtsmæssig måde.

Sammenhængen mellem ydre og indre forebyggelse

Det er vigtigt at afpasse forholdet mellem ydre og indre forebyggelse, så det passer til børnenes alder, udviklingsniveau og forudsætninger. Alle børn har brug for at blive beskyttet i en eller anden grad, og de har brug for et udviklingsrum, hvor de kan afprøve sig selv i relation til andre (børn og voksne) og gøre deres egne erfaringer. Hvis børnene er omgivet af for mange og for stramme regler og rammer, forhindres de i at gøre deres egne erfaringer og udvikle sig. Hvis der er for få rammer, risikerer man, at de ikke bliver beskyttet mod risikoen for overgreb.

Med udgangspunkt i Mariagerfjord Kommunes børne- unge politik arbejder vi ud fra et børnesyn, hvor dét at være barn har værdi i sig selv. Børn og unge skal fra starten af livet opleve sig værdsat, føle tilhør, mening og engagement samt have mulighed for at bidrage til fællesskabet.

Dette afspejles i vores pædagogiske tilgang i vores dagtilbud, skoler mv., som danner rammen om et trygt omsorgsfuldt og udviklende miljø for børn og unge. Alle medarbejdere skal gennem åbenhed, tolerance og accept bidrage til at skabe en kultur, hvor det er muligt og trygt at tale om tegn og signaler på fysisk vold, psykisk vold eller seksuelle overgreb med både kolleger, ledere, børn og unge.

Vi har sammen med forældrene en særlig rolle i at styrke børn og unges dannelse og livsduelighed. Det er vigtigt, at børn og unge er rustede til at kunne klare hverdagen med alle dens glæder og udfordringer. Det gælder både i den fysiske og den digitale verden

I denne sammenhæng er det vigtigt at have fokus på samværsformerne mellem børn, unge og voksne. Opmærksomhed på grænseoverskridende og uhensigtsmæssige samværsformer (verbalt og fysisk) er centralt i indsatsen for at forebygge og opspore fysisk vold, psykisk vold eller seksuelle overgreb. Opmærksomheden skal sikre, at der bliver grebet ind over for grænseoverskridende adfærd.

Børn og unge skal være omgivet af voksne, der viser, at de kan lide dem, som går forrest og inspirerer, og som går bagved og støtter. Det betyder, at voksne skal være rollemodeller for børn og unge, skal sætte tydelige grænser og rammer, samt tage hensyn til børn og unges forudsætninger, meninger og følelser.

Vi har i vores daglige arbejde fokus på sundhedsfremmende initiativer samt tidlige og rette indsatser, når særligt sårbare situationer opstår, hvortil kendskabet til beredskabet for forebyggelse og håndtering af fysisk vold, psykisk vold eller seksuelle overgreb er centralt.

Det er vigtigt, at institutionen udadtil signalerer åbenhed, så personale og forældre oplever, at de kan komme frem med tanker og bekymringer.

Forudsætningen for dette er et godt samarbejde med forældrene. I den forbindelse skal de ansatte være gode til at kommunikere og støtte forældrene i deres forældrerolle gennem formidling, vejledning og guidning.

Tidlig opsporing

Det kan ofte være en vanskelig og kompleks opgave at opspore overgreb mod børn og unge, da overgreb ofte er omgærdet af tavshed og hemmeligholdelse. Det kan derfor være vanskeligt at få be- eller afkræftet en mistanke, hvilket kan betyde, at du som fagperson i sådanne tilfælde vil stå med tvivl og usikkerhed, om overgrebet har fundet sted.

Børns tegn og reaktioner på overgreb er komplekse og flertydige. Når et barn udviser bekymrende adfærd eller tegn på mistrivsel, kan der være mange grunde.

En af grundene kan være, at barnet bliver udsat for overgreb. Det er ikke muligt eller hensigtsmæssigt at udarbejde en facitliste, der rummer tegn og reaktioner, som kan bruges som tjekliste, når man har en mistanke om overgreb og er i tvivl.

Beskrivelsen af mulige tegn og reaktioner hos barnet skal altid læses som opmærksomhedspunkter, og de skal sættes i forhold til den viden, man i øvrigt har om det konkrete barn og dets familie og relationer i øvrigt. Hvor gammelt er barnet? Hvor modent er barnet? Hvordan er barnets livsvilkår, og i hvilken kontekst kommer barnets mistrivsel eller bekymrede adfærd til udtryk? Hvad er konkret observeret, og hvad har barnet eventuelt selv konkret givet udtryk for?

Det er vigtigt med åbenhed på arbejdspladsen omkring, hvordan man handler på en mistanke om overgreb, fordi symptomer og signaler ofte ikke er entydige. Hvis du er det mindste i tvivl, så kontakt din leder.

Det er vigtigt med et godt samarbejde med forældrene, men hvis din mistanke retter sig mod forældrene, skal de ikke inddrages.

Tegn og signaler

I nedenstående findes SISO's oversigt, som beskriver mulige tegn og reaktioner på henholdsvis fysisk og psykisk vold samt seksuelle overgreb. Oversigten kan bidrage til at skærpe opmærksomheden. Der skelnes mellem fysiske, psykiske og adfærdsmæssige tegn og reaktioner.

	Mulige tegn og reaktioner ved fysisk vold	Mulige tegn og reaktioner ved psykisk vold	Mulige tegn og reaktioner ved seksuelle overgreb
Fysiske tegn	Mærker efter slag	Fysiske og adfærdsmæssige udviklingsforsinkelser	Rødme, kløe, rifter ved kønsdele
	Brandmærker	Allergier, astma og andre åndedrætslidelser	Sår/revner i mund og mundvige og sår/skader i mundhulen
	Mærker efter kvælningsforsøg	Livsbetinget risikoadfærd i ungdomsårene	Underlivslidelser
	Knoglebrud		Manglende kontrol over afføring og vandladning
	Shaken baby-syndrom		Mave- og fordøjelsesproblemer
	Hyppige skadestuebesøg		Søvnvanskeligheder
	Psykosomatiske smerter		Vanskeligheder med kropslig kontakt, berøring, manglende blufærdighed
	Søvnvanskeligheder		Psykosomatiske smerter
	Overreaktion på pludselige bevægelser og lyde		Mangelfuld eller overdreven personlig hygiejne
			Påfaldende kropslugt af eksempelvis sæd
			Tidlig seksuel aktivitet
			Tidlig graviditet og abort
			Forsøg på at tilbageholde fysisk udvikling
			Vanskeligheder med at synke, og bestemte fødevarer kan vække ubehag

	Mulige tegn og reaktioner ved fysisk vold	Mulige tegn og reaktioner ved psykisk vold	Mulige tegn og reaktioner ved seksuelle overgreb
Psykiske tegn	Tristhed/tavshed	Angst	Tristhed/tavshed
	Indadvendthed/isolation	Depression	Indadvendthed/isolation
	Utryk tilknytning	Negativ selvforståelse	Utryk tilknytning
	Mistillid til andre	Følelsesmæssig ustabilitet	Mistillid til andre
	Dissociation, og barnet kan være virkelighedsfjernt	Selvdestruktiv adfærd, herunder spiseforstyrrelser og stofmisbrug	Dissociation, og barnet kan være virkelighedsfjernt
	Lav selvfølelse/selv værd		Lav selvfølelse/selv værd
	Hjælpeløshed, magtesløshed		Hjælpeløshed, magtesløshed
	Depression		Depression
	Angst		Angst
	Vanskeligheder ved at løsrive sig fra forældre/eller barnet løsriver sig for hurtigt		Uforklarlig gråd
	PTSD-symptomer		Mareridt, PTSD-symptomer
			Skyldfølelse
			Skamfølelse
			Begyndende depression
			Manglende identitetsfølelse
			Barnet kan være forvirret omkring kønsidentitet
			Barnet kan være hemmelighedsfuldt og/eller skamfuldt
			Oplevet mangel på sammenhæng
		Identitetsvanskeligheder	

	Mulige tegn og reaktioner ved fysisk vold	Mulige tegn og reaktioner ved psykisk vold	Mulige tegn og reaktioner ved seksuelle overgreb
Adfærdsmæssige tegn	Ændring i adfærd	Social fobi	Ændring i adfærd
	Vanskeligheder med at håndtere konflikter	Nedsat social kompetence	Barnet kan være udadreagerende og/eller aggressiv, kan mobbe andre
	Udadreagerende og/eller aggressiv adfærd	Manglende empati over for andre	Seksualiseret adfærd, herunder usædvanlig optagethed eller interesse og viden om seksualitet
	Indadreagerende adfærd, isolation	Aggressiv og voldelig adfærd	Vanskeligheder ved at skelne mellem almindelig kontakt og seksualiserende adfærd
	Påklædning – skjuler blå mærker	Usikker, desorienteret tilknytning	Overdreven/tvangspræget onani
	Overtilpassethed – ”små voksne”	Selvisolerende adfærd	Koncentrations-/indlæringsvanskeligheder
	Koncentrationsvanskeligheder	Normoverskridende adfærd	Lege, som viser seksuel aktivitet, der ligger ud over det forventelige af et barn på det givne alderstrin eller mentale stadie
	Indlæringsvanskeligheder	Forringet indlæring, og præstationer på trods af tilstrækkelige evner og modtaget undervisning	Regredierende adfærd og tab af kompetencer
	Tab af kompetencer	Skoleproblemer pga. manglende tilpasning og impuls kontrol	Hyperaktivitet
	Hyperaktivitet, hypersensitivitet		Følelse af frustration og vrede

	Selvdestruktiv adfærd, spiseforstyrrelser, misbrug		Frygt/modvilje mod bestemte personer/steder
	Selvforskyldt smerte, barnet kan banke hovedet ind i ting, trække hår/vipper af		Selvdestruktiv adfærd, spiseforstyrrelser, misbrug
			Selvforskyldt smerte, barnet kan banke hovedet ind i ting, trække hår/vipper af
			Udvikling af specielt kropssprog, kropsholdning, gangart, påklædning
			Umotiveret gråd
			Selv mordstanker
			Pseudomodenhed

Seksuelle overgreb

I Mariagerfjord Kommune anvender vi desuden JanusCentrets bekymringsbarometer til at vurdere, hvad vi skal være opmærksomme på i forhold til seksuelle overgreb. Bekymringsbarometeret skelner mellem den adfærd børn/unge kan have i forskellige aldre.

JanusCenterets bekymringsbarometer viser især hvilken adfærd hos børn/ unge, du skal være opmærksom på.

Du kan finde Januscenterets bekymringsbarometer her:

[Bekymringsbarometer - JanusCentret](#)

Digitale krænkelser

Seksuelle krænkelser på nettet har flere udtryksformer. Internetrelaterede krænkelser sker som oftest i barnet eller den unges nære digitale omgivelser.

Eksempler på digitale seksuelle grænseoverskridelser kan være:

- Trusler eller tvang om deling af billeder og film eller trusler af anden slags, for eksempel "Jeg sender alle billederne til din familie, hvis du ikke sender mig flere"
- At blive eksponeret for et seksualiseret sprog eller at få tilsendt billeder (for eksempel dickpics) og film med seksualiseret eller voldeligt indhold
- Bytte og salg af seksuelle tjenester
- Opbevaring og deling af overgrebsbilleder/film af børn eller seksualiserede billeder/film af børn
- At blive presset til at foretage seksuelle handlinger foran et web- eller mobilkamera, som for eksempel at posere, strippe, beføle eller foretage samlejelignende handlinger

Hvis du oplever, at et barn eller en ung har været udsat for digitale krænkelser skal du kontakte Familierådgivningen.

Du kan også finde yderligere information om håndtering af digitale krænkelser på nedenstående links:

[Januscentret- digitale krænkelser](#)

[Til voksne - SletDet Rådgivningen \(redbarnet.dk\)](#)

I forhold til digital mobning mv. på de sociale medier henvises til actionscard fra SSP.

Grooming

Grooming er betegnelsen for en proces, hvor den voksne, der vil begå seksuelle overgreb, opbygger en relation til barnet ved at anvende manipulation, løgne, smiger og ros og påføre barnet ansvar og skyldfølelse.

Derved nedbrydes barnets grænser gradvist, og det ender med at medvirke, tilsyneladende frivilligt, i seksuelle aktiviteter, der skal tilfredsstille krænkeren.

Grooming går fra en indledende opbygning af kontakt til at blive en tillidsfuld relation. Det tætte forhold gør det vanskeligt for barnet at sige fra, og det skaber adgang til at komme fysisk tættere på barnet og gradvist nedbryde grænser, for så i sidste ende at få adgang til at kunne begå det seksuelle overgreb.

Relationen kan fastholdes over tid ved at bruge trusler og tvang. Netop fordi relationen bygger på tillid, tryghed og oplevelsen af at have fundet en allieret/en beskytter, vil det være særdeles vanskeligt for barnet at bryde hemmeligheden.

Det er vigtigt, at professionelle kender til begrebet grooming, så de har mulighed for at få øje på eventuelle grooming processer og reagere på dem.

Sårbare børn, herunder børn med handicap, er i særlig risiko for at blive manipuleret i en grooming proces, fordi de kan have vanskeligt ved at mærke og give udtryk for egne grænser, og fordi de kan savne kontakt og opmærksomhed.

Grooming relationer kan tilbyde dem det, de savner.

Grooming på de sociale medier

Den virtuelle verden og de sociale medier udgør en vigtig og positiv del af de fleste børns verden. Det er en verden af muligheder for at komme i kontakt med og have virtuelle mødesteder for andre med fælles interesser. Der er mulighed for at dele tanker, idéer, billeder, oplevelser og spille spil sammen. Samtidig er det et sted, hvor børn kan have noget for sig selv, og hvor der er begrænset voksentilstedeværelse.

Derfor er de sociale medier og det virtuelle rum også et sted, hvor personer, der ønsker at komme i kontakt med og groome børn med henblik på at begå seksuelle overgreb, færdes. Det kan eksempelvis være ved at få barnet til at sende billeder af sig selv, afklædt eller nøgen, men også i de mere ekstreme tilfælde for at mødes med barnet og begå seksuelle overgreb.

Handlevejledning

Sådan gør du ved mistanke eller viden om seksuelle overgreb, vold eller andet

Underretningspligt

Den, der får kendskab til, at et barn eller en ung under 18 år fra forældrenes eller andre opdrageres side udsættes for vanrøgt eller nedværdigende behandling eller lever under forhold, der bringer barnets eller den unges sundhed eller udvikling i fare, har pligt til at underrette kommunen.

Du har skærpet underretningspligt som offentlig ansat

Det er vigtigt, at hvis din bekymring handler om noget som familien udsætter barnet/den unge for skal forældrene ikke orienteres.

Som offentligt ansat har du en skærpet underretningspligt efter barnets lov § 133. Det betyder, at du har pligt til at underrette Familierådgivningen, hvis du i dit arbejde får grund til at antage:

- at et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte
- at et barn umiddelbart efter fødslen kan få behov for særlig støtte på grund af de vordende forældres forhold
- at et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte på grund af barnets eller den unges ulovlige skolefravær eller undladelse af at opfylde undervisningspligten, eller
- at et barn eller en ung under 18 år har været udsat for vold eller andre overgreb

I underretningen, som skal fremsendes skriftligt, skal du beskrive så præcist som muligt, hvad du har observeret, og hvorpå din bekymring for barnet beror.

Er du pædagog, lærer, medhjælper eller på anden måde ansat uden lederansvar, så er din primære opgave at videregive viden til din leder. Du har, som enhver kommunalt ansat, desuden altid skærpet underretningspligt. Pligten er personlig, men det opfordres til, at du vender en bekymring med din leder inden evt. underretning.

Det er altid Børne- og Ungerådgiveren, der har eventuel kontakt til politimyndighederne

Hvordan skrives en underretning?

Når du skriver underretningen, er det vigtigt, at du er så objektivt beskrivende som muligt. Fortæl hvad det er, du oplever i dit samspil med barnet/den unge og

familien. Prøv at give eksempler på rent faktuelle forhold og observationer i dagligdagen men undgå at "gætte" på årsagerne til problematikken omkring barnet/den unge, da dette kan forvirre det billede, som familierådgiveren skal danne sig af barnets/den unges og familiens situation.

Det er også vigtigt, at du ikke forsøger at pege på bestemte foranstaltninger i forhold barnet/den unge.

Hvis mistanken retter sig mod én eller begge forældre, orienteres de ikke om underretningen.

Kommunen koordinerer med politiet, hvornår forældrene orienteres om underretningen.

Underretningen skal indeholde følgende:

- Ajourførte data på både børn og forældre
- Beskrivelse af det der giver anledning til bekymring, hvor længe der har været grund til bekymring, og hvordan dette giver anledning til bekymring for barnets udvikling og trivsel
- Barnets udvikling og adfærd (barnets humør/sindsstemning - stabil, svingende, temperamentsfuld). Har der været ændringer i barnets humør/sindsstemning? Hvordan er barnets forhold til andre børn og voksne? (social, hjælpsom, afvisende, isolerer sig, krævende, provokerende etc.)
- Barnets ressourcer (f.eks. motorisk, socialt, følelsesmæssigt, intellektuelt, sprogligt)
- Barnets familieforhold
- Barnets dagtilbud/skoleforhold
- Barnets sundhedsforhold
- Barnets fritidsforhold og venskaber
- Andre relevante forhold
- Anførelse om forældrene er orienteret om underretningen, og hvis ikke begrundelsen herfor

Ved indsendelse af en underretning bliver du ikke part i familiens sag, men din viden er nødvendig for familierådgiverens arbejde.

Hvad sker der, når underretningen er modtaget?

Familierådgivningen vurderer alle underretninger indenfor 24 timer i forhold til om barnets eller den unges sundhed eller udvikling er i fare, og om der derfor er behov for at iværksætte akutte indsatser for barnet/den unge.

Når du har underrettet, vil du modtage en kvittering inden seks arbejdsdage. Kvitteringen er din garanti for, at din underretning er nået frem til rette vedkommende. Som underretter bliver du ikke part i sagen, men som offentligt ansat har du som udgangspunkt ret til at blive orienteret om, hvorvidt din underretning har ført til en afdækning, iværksættelse af børnefaglig undersøgelse eller en støttende indsats i forhold til barnet.

Hvis der allerede er indsatser igangsat i forhold til barnet laves der en genvurdering og samtale jf. Barnets lov § 137 i forhold til, om den iværksatte støtte dækker behovet.

Hvis det vurderes, at der ikke skal ske en akut indsats på din underretning, følger følgende sagsgang:

Ved underretning om overgreb mod et barn eller en ung skal der finde en samtale sted med barnet eller den unge. Ved underretning om overgreb mod et barn eller en ung fra forældrenes side skal samtalen finde sted uden samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og uden dennes tilstedeværelse. Børne-Ungerådgiveren vil afholde samtalen hurtigst muligt.

Familierådgiveren tager kontakt til politiet ift. Evt. anmeldelse og koordinering ift. Evt. videoafhøring.

Familierådgivningen kan søge sparring hos Børnehus Nord ift evt. akut handling/undersøgelser.

Familierådgivningen inddrager forældrene (dette skal være koordineret med politiet i sager med mistanke mod forældrene).

Familierådgivningen laver screening og træffer afgørelse om børnefaglig undersøgelse.

Når et barn eller en ung har været udsat for overgreb, eller ved mistanke herom, skal kommunalbestyrelsen til brug for den børnefaglige undersøgelse efter § 20 benytte det børnehus, som kommunen er tilknyttet.

Under behandlingen af en sag, hvor et børnehus benyttes, kan personalet i børnehuset, politiet og anklagemyndigheden, sundhedsmyndigheder, autoriserede sundhedspersoner og kommunale myndigheder, der løser opgaver inden for området for udsatte børn og unge, indbyrdes udveksle oplysninger om rent private forhold om barnets eller den unges personlige og familiemæssige omstændigheder, hvis udvekslingen må anses for nødvendig af hensyn til barnets eller den unges sundhed og udvikling.

Familierådgivningen skal oplyse, om der er iværksat undersøgelser af eller indsatser for barnet, hvis der er underrette fra en fagperson. Orienteringen skal sikre, at fagpersonen får viden om, at kommunen har fulgt op på bekymringen og underretningen. Kommunens orientering skal ske inden for rimelig tid, fx ved iværksættelse af en undersøgelse. Kommunen kan dog undlade at give orienteringen, hvis særlige forhold gør sig gældende

Disse oplysninger kan du ikke få, hvis du har underrettet som privatperson.

Du kontakter Familierådgivningen således

For sparring og rådgivning indenfor almindelig arbejdstid kontakter du din sædvanlige rådgiver eller ringer på Mariagerfjord Kommunes hovednummer 97 11 30 00 og beder om at tale med Familierådgivningen.

Hvis du står med en akut sag ringer du på Familierådgivningens vagtnummer: TLF. 51287523.

Hvis du bliver bekymret for et barn eller en ung udenfor almindelig åbningstid ringer du til Politiet på 114.

Ved behov for krisehåndtering af de øvrige børn

Ved alvorlige og dramatiske hændelser, der berører flere børn og unge eller hele institutionen/skolen, kan PPR's kriseteam tilkaldes med henblik på tilstedeværelse, rådgivning og vejledning.

Det kan eksempelvis være, hvis et barn/ung har krænket en andet barn/ung og der er behov for støtte og vejledning til, hvordan der tales med de øvrige børn/unge, forældre og medarbejdere omkring den givne situation.

Det kan også være andre tilfælde, hvor et barn/ung har været udsat for overgreb enten digitalt eller fysisk, hvor der er brug for vejledning til, hvordan situationen håndteres i forhold til de øvrige børn.

Både Familierådgivningen og dagtilbuddet/skolen kan kontakte PPR's kriseteam. Der iværksættes altid en koordinerende indsats omkring hændelsen.

PPR's kriseteam kan kontaktes her:

Leder af Kriseteamet:

Jonna Nygaard TLF: 2348 9471

Leder af PPR:

Rune Pedersen TLF: 2334 4557

I tilfælde af konflikt mellem medarbejder og den krænkende

I tilfælde, hvor der har været overgreb mod børn, kan der opstå situationer, hvor medarbejderen i en eventuel konfrontation med krænkeren kan blive udsat for vold eller trusler.

I sådanne tilfælde er det muligt for medarbejderen at få krisehjælp via Mariagerfjord Kommunes interne kriseberedskab (RITS). I sådanne tilfælde vil din leder sørge for, at kriseberedskabet kontaktes. Desuden skal politiet kontaktes, hvis medarbejdere udsættes for vold eller trusler.

Pressehåndtering

- Al håndtering og kontakt til pressen sker via Mariagerfjord kommune fra Chef eller Direktør for Familie, Arbejdsmarked og Uddannelse.

Håndtering og handleveje ved mistanke om vold og/eller seksuelle overgreb

Nedenstående figur illustrerer de generelle handleveje og de særlige handlinger (grønne felter), alt efter hvem mistanken retter sig mod:

Mistanke mod en eller begge forældre	Mistanke mod andre eller en ukendt	Mistanke mod en ansat	Mistanke mod et andet barn/unge
		<p>Kontakt til nærmeste chef.</p> <p>Chefen for Familie, Uddannelse og Arbejdsmarked sikrer, at der nedsættes en handlings/koordineringsgruppe, som koordinerer handlinger og evt. presseberedskab.</p> <p>Koordineringsgruppen skal som minimum bestå af lederen af Familierådgivningen, lederen på barnet/den unges dagtilbud/skole samt evt. ledelsesrepræsentant fra Sundhedsplejen og PPR.</p>	
Sagen må ikke drøftes med forældrene	Inddragelse af forældrene	Inddragelse af forældrene	Inddragelse af forældrene
Skriftlig underretning til Familierådgivningen evt. telefonisk kontakt	Skriftlig underretning til Familierådgivningen evt. telefonisk kontakt	Skriftlig underretning til Familierådgivningen evt. telefonisk kontakt	Skriftlig underretning til Familierådgivningen på begge/alle involverede børn evt. telefonisk kontakt
Familierådgivningen træffer beslutning om det videre forløb og samarbejder med tværsektorielle samarbejdspartnere	Familierådgivningen træffer beslutning om det videre forløb og samarbejder med tværsektorielle samarbejdspartnere	Familierådgivningen træffer beslutning om det videre forløb og samarbejder med tværsektorielle samarbejdspartnere	Familierådgivningen træffer beslutning om det videre forløb og samarbejder med tværsektorielle samarbejdspartnere
Fasthold en normal hverdag for barnet med tryghed for forudsigelighed. Vær til rådighed for at lytte og give omsorg	Fasthold en normal hverdag for barnet med tryghed for forudsigelighed. Vær til rådighed for at lytte og give omsorg	Fasthold en normal hverdag for barnet med tryghed for forudsigelighed. Vær til rådighed for at lytte og give omsorg	Fasthold en normal hverdag for barnet med tryghed for forudsigelighed. Vær til rådighed for at lytte og give omsorg
		<p>Vær opmærksom på det øvrige personale og de øvrige forældre.</p> <p>Genoprettelse af tillid</p>	

Nedenfor er en opsummerende tjekliste til, hvordan du skal agere, afhængig af din rolle

Ansæt – ikke leder

- Du skal videregive din viden til din leder
- Du kender barnet bedst og derfor er du ansvarlig for at videregive bekymring og viden til socialrådgiver, så de er godt klædt på til en børnesamtale.
- Du har underretningspligt til Familierådgivningen—også selvom din leder ikke er enig i din vedvarende bekymring
- Det er vigtigt at holde fokus på barnet/den unge og støtte det.

Leder

- Du har underretningspligt til Familierådgivningen. Du har mulighed for at drøfte din bekymring ved at ringe til Familierådgivningen.
- Lav en plan for håndtering af sagen internt i institutionen/skolen/ klubben
- Tavshedspligt – det er væsentligt, at du husker at overholde denne. Har du brug for sparring, så overvej hvem du bruger til dette
- Kontakt din fagchef hvis du er i tvivl

Hvis mistanken retter sig mod en eller begge forældre

- Kontakt Familierådgivningen med det samme
- Lav en skriftlig underretning til Familierådgivningen
- Husk at du i dette tilfælde ikke må orientere forældrene om mistanken.

Hvis mistanken retter sig mod en kommunalt ansat (medarbejder eller leder)

- Kontakt din fagchef – der senere også kontakter kommunens personalechef om håndtering af sagen.
- Du skal koordinere med fagchefen ift. at sende en skriftlig underretning til Familierådgivningen.

Hvis mistanken retter sig mod en anden person end en ansat eller forælder

- Kontakt Familierådgivningen med det samme
- Lav en skriftlig underretning til Familierådgivningen
- Du skal i dette tilfælde orientere forældrene om mistanken.
- Overvej sammen med fagchefen orientering til berørte/alle forældre og børn

- Overvej om der skal ske orientering til øvrige forældre og børn/unge, hvis andre børn/unge kunne være i risiko for også at blive krænket

Hvis mistanken retter sig mod et andet barn i institutionen/skolen

- Planlæg den pædagogiske indsats i forhold til børnene (kontakt evt. PPRs kriseteam for vejledning)
- Det er væsentligt at tale med de involverede børn og deres forældre
- Husk at du skal lave underretning til Familierådgivningen på alle involverede børn

Det tværfaglige og tværsektorelle samarbejde

Når der opstår mistanke eller viden om, at et barn er udsat for overgreb, involverer det en række fagpersoner fra forskellige faggrupper og forskellige sektorer. Såvel faggrupperne som sektorerne har hver deres ansvarsområder, opgaver, roller og kompetencer i sager om overgreb.

Den tværfaglige og tværsektorielle indsats og samarbejdet mellem de forskellige faggrupper og sektorer er central i arbejdet med børn, der udsættes for overgreb.

Formålet med samarbejdet er at yde en kvalificeret og helhedsorienteret indsats så skånsom som muligt for barnet. Derudover er det vigtigt at koordinere de enkelte skridt i sagen, så handlingerne foretages i den rigtige rækkefølge.

Det tværfaglige samarbejde

Fagpersonerne/faggrupperne i det tværfaglige samarbejde kan deles op i tre vigtige hovedgrupper, selvom der naturligvis for nogle faggruppers vedkommende kan være overlap eller andre funktioner:

- Dem, der arbejder direkte med børnene og de unge, f.eks. pædagoger og lærere
- Dem, der har konsultative opgaver i forhold til skoler og dagtilbud på almenområdet, f.eks. PPR og sundhedsplejen
- Dem, der har myndighedsansvaret i børnesagerne, det vil sige Familierådgivningen (myndighed).

Dagtilbud/Skole: Faggrupper, der arbejder direkte med børn, har typisk kontakt med en stor gruppe børn. De har daglig kontakt med børnene og opnår dermed et forholdsvist tæt kendskab til børnene. Det giver dem mulighed for at observere en særlig optagethed, adfærdsændringer eller generel mistrivsel.

Den bekymring, mistanke eller viden, disse fagpersoner opnår, skal videregives til myndighedsafdelingen i form af underretninger. Efter underretning har disse faggrupper en vigtig rolle som barnets omsorgsperson, mens sagen behandles.

PPR/Sundhedsplejen: Faggrupper, der arbejder konsultativt, kan have direkte kontakt med børn. De kan i disse sammenhænge få adgang til vigtige informationer om barnets trivsel, udvikling og om særlige problemstillinger, herunder mistanke eller viden om, at et barn har været udsat for overgreb. Disse faggrupper har også

skærpet underretningspligt og skal videregive bekymring, mistanke eller viden om overgreb til Familierådgivningen (myndighedsafdelingen).

Derudover har de konsultative faggrupper ofte en særlig rådgivende rolle i forhold til andre fagpersoner i kommunen. Det vil derfor være vigtigt at tænke dem ind som sparringspartnere og sørge for løbende kompetenceudvikling, så de kan yde kvalificeret rådgivning til andre faggrupper om forebyggelse og tidlig opsporing af overgreb mod børn.

Familierådgivningen: myndighedsrådgiverne har også kontakt med en række børn, f.eks. i forbindelse med samtaler med børn ved nye underretninger og opfølgningssamtaler med børn i eksisterende sager.

De vil derfor også kunne få informationer fra disse børn, der fører til bekymring, mistanke eller viden om, at barnet har været udsat for overgreb.

Myndighedsrådgivere har en særlig handleforpligtelse i forhold til børn, der har været udsat for overgreb, både dem, de selv har fået øje på, og dem, de har fået kendskab til via underretninger. De har desuden en koordinerende rolle og en forpligtelse til at samarbejde med en række tværsektorielle aktører (se næste afsnit om det tværsektorielle samarbejde).

Samtidig skal de være opmærksomme på behovet for information til de tværfaglige samarbejdspartnere, om hvad der forventes af dem. For myndighedsrådgivere kan behandling af sager om overgreb mod børn være en kompleks og udfordrende opgave, som foregår i et højt tempo, samtidig med at mange interesser er i spil.

Det tværsektorielle samarbejde

De vigtigste aktører i det tværsektorielle er:

- Børnehus Nord
- Politiet
- Børneafdelingen på sygehuset samt det øvrige sundhedsvæsen
- Familieretshuset
- Krisecentre.

De enkelte sektors opgaver og ansvar beskrives i de kommende afsnit

Børnehus Nord

I alle landets fem regioner er der oprettet et børnehus til brug for kommunerne i regionen. Mariagerfjord Kommune hører til Børnehus Nord, som er beliggende i

Aalborg. Børnehuset arbejder med forhold, der vedrører seksuelle overgreb og vold mod børn og unge.

Børnehuset skal bruges til undersøgelse af et barns eller en ungs forhold, når barnet eller den unge har været udsat for overgreb eller ved mistanke herom. Henvielse til Børnehuset skal ske via Børne- og Ungerådgiveren i kommunen. Barnet eller den unge skal udredes i børnehuset, når der er mindst to instanser involveret – fx kommune og politi/sygehusvæsen. Det er dog fortsat kommunen, der har myndighedsansvaret i sagen. Børnehuset er indrettet i børnevenlige rammer og koordinerer bl.a. videoafhøring og retsmedicinsk/lægelig undersøgelse, samt udreder barnets eller den unges behandlingsbehov og yder krisebehandling til barn eller den unge og forældre. Målet med at samle indsatserne i et børnehus er bl.a. at sikre en koordineret tværfaglig indsats mellem de involverede fagpersoner og myndigheder. Barnet eller den unge får således bedre mulighed for at blive undersøgt skånsomt samt mulighed for at komme sig over overgrebet.

Det overordnede formål med børnehusene er at bidrage til, at det enkelte barn eller unge og dets netværk får den bedst mulige hjælp i sager om overgreb. Samtidig skal børnehusene sikre en ensartet, høj kvalitet i indsatsen i hele landet.

Familier kan ikke selv henvende sig i Børnehuset.

Samarbejde med politiet

Hvis der er tale om meget konkrete tegn på vold eller seksuelle overgreb, anmelder Familierådgivningen sagen til politiet hurtigst muligt. Hvis der indgives politianmeldelse, handler Familierådgivningen i tæt samarbejde med politiet i den konkrete sag, og politiets og Familierådgivningens indsats koordineres i et samarbejde mellem politiet og Børne- og Ungerådgiveren.

Hvis tegnene er mere uklare, vurderes det i den enkelte sag, om det er mest hensigtsmæssigt at kontakte familien og drøfte mistanken og herefter vurdere, om der skal iværksættes hjælpeindsatser, eller om der skal foretages politianmeldelse. Støtten til barnet eller den unge er ikke afhængig af en evt. straffesags udfald, eller om sagen anmeldes til politiet. Det betyder, at selvom politiet henlægger sagen, eller den formodede gerningsmand ikke dømmes, vil der fortsat være en indsats i Familierådgivningen for at hjælpe barnet eller den unge.

I mange tilfælde drøftes sager anonymt med en kontaktperson ved Nordjyllands Politi i afdelingen for personfarlig kriminalitet. Samarbejdet sikrer, at Familierådgivningens handlinger afstemmes med politiets muligheder for efterforskning.

Sygehus- og sundhedsvæsenets rolle

En anden vigtig aktør i forbindelse med sager om overgreb mod børn er sygehus- og sundhedsvæsenet. Sygehuse, børneafdelinger eller børnemodtagelse inddrages i sager om overgreb for at undersøge, vurdere og dokumentere barnets eventuelle fysiske skader efter overgrebet. De kan også blive inddraget til at vurdere barnets generelle helbredstilstand.

Denne vurdering kan føre til, at barnet visiteres til yderligere sundhedsfaglige undersøgelser. De sundhedsfaglige undersøgelser foregår ofte på sygehusets børneafdeling.

Det er Børn- og ungerådgiveren der koordinerer og aftaler undersøgelser af med sygehuset i samråd med Politiet og Børnehus Nord.

Familieretshusets rolle

I sager vedrørende skilsmisse eller samvær, hvor der er mistanke eller viden om overgreb mod børn, kan der være behov for et styrket samarbejde mellem myndighedsafdelingen i kommunen og Familieretshuset. Det er Børn- og ungerådgiveren, der vurderer om der er behov for at indlede et styrket samarbejde med Familieretshuset i de enkelte sager?

Krisecentrets rolle

Børn i familier, hvor der er vold mellem forældre eller mod den ene forælder, kan komme i en situation, hvor der er behov for at tage ophold på et krisecenter.

Kommunen er forpligtet til at tilbyde kvinder ophold på et krisecenter el.lign., hvis hun har været udsat for vold, trusler om vold eller tilsvarende krise i parforholdet. Derudover er kommunen forpligtet til at tilbyde kvinden koordinerende rådgivning i forhold til bolig, økonomi, arbejdsmarked, skole, dagtilbud, sundhedsvæsen m.m.

Hvis kvinden har børn med på krisecenteret, skal kommunen tilbyde barnet psykologbehandling

I de tilfælde hvor der er børn involveret, vil der som hovedregel være behov for et samarbejde mellem kommune og krisecenter. Krisecentret vil som udgangspunkt altid have underretningspligt i denne situation, fordi et barn, der har været vidne til vold, har været udsat for et (psykisk) overgreb.

Kontaktoplysninger

Familierådgivningen

For sparring og rådgivning indenfor almindelig arbejdstid kontakter du din sædvanlige rådgiver eller ringer på Mariagerfjord Kommunes hovednummer 97 11 30 00 og beder om at tale med Familierådgivningen.

Hvis du står med en akut sag ringer du på Familierådgivningens vagtnummer: TLF. 51287523.

Hvis du bliver bekymret for et barn eller en ung udenfor almindelig åbningstid ringer du til Politiet på 114.

Sekretariat for Børn, Uddannelse og Arbejdsmarked

hvis du har praktiske spørgsmål på telefonnummer: 9711 3000.